

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

БІЛОУС-ОСІНЬ Тетяна Ігорівна

УДК 351.713:339.543:342.922

**КОНЦЕПЦІЯ УПОВНОВАЖЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
ОПЕРАТОРА В МИТНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент
ПРОКОПЕНКО Віктор Валерійович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
доцент кафедри морського та митного права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
ПРИЙМАЧЕНКО Дмитро Володимирович,
Університет митної справи та фінансів,
проректор з наукової роботи;

кандидат юридичних наук
ДУКОВА Наталія Миколаївна,
управління адміністрування митних
платежів та митно-тарифного
регулювання Одеської митниці ДФС,
головний державний інспектор
відділу митно-тарифного регулювання

Захист відбудеться 27 листопада 2015 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий 23 жовтня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку зовнішньоекономічних відносин обумовив впровадження в діяльність митних адміністрацій світу нових принципів взаємодії з іншими учасниками митних відносин. Останнім часом було введено ряд прогресивних положень у сфері здійснення державної митної справи. Одним із них є введення нового суб'єкта митних відносин – уповноваженого економічного оператора. Концепція уповноваженого економічного оператора є новелою митного законодавства України і потребує зосередження уваги вчених та практиків. Реалізація концепції уповноваженого економічного оператора передбачає належну та детальну правову регламентацію його статусу. На жаль, українське законодавство характеризується у цій сфері наявністю значних недоліків: по-перше, відсутність законодавчого закріплення правових дефініцій, які становлять правовий статус уповноваженого економічного оператора, наприклад, «обов'язки уповноваженого економічного оператора», «права уповноваженого економічного оператора», «відповідальність уповноваженого економічного оператора»; по-друге, нечіткість та невідповідність міжнародним стандартам положень Митного кодексу України (далі – МК України); по-третє, відсутність належної нормативно-правової бази для конкретизації участі уповноваженого економічного оператора у митних правовідносинах.

МК України 2012 р. запроваджено інститут уповноваженого економічного оператора, проте із часу набуття його чинності і до теперішнього часу є відсутньою практика його реалізації. Позитивні зрушення та подальше удосконалення державної митної справи, яких очікувалося від внесення фундаментальних змін до суб'єктного складу митних правовідносин, відобразилися лише на папері, процес же їх втілення потребує подальшого внесення нагальних змін до митного законодавства України. Відсутність комплексного теоретичного дослідження, якого було би присвячено правовій регламентації процедури набуття правового статусу уповноваженого економічного оператора в Україні також негативно впливає на сприйняття суб'єктами господарювання переваг від набуття статусу уповноваженого економічного оператора. Крім того, правове регулювання процедурних відносин публічної адміністрації з приватними особами є однією з найдискусійніших проблем демократизації публічного управління в Україні.

При дослідженні втілення концепції уповноваженого економічного оператора в митне законодавство України науковці та практики обмежувалися лише розглядом виникнення концепції уповноваженого економічного оператора, приділяючи особливу увагу міжнародним стандартам її реалізації. Зазначене свідчить про фрагментарність дослідження інституту

уповноваженого економічного оператора в державній митній справі, що зобов'язує детально зупинитися на його аналізові та виокремленні специфічних ознак. Таким чином, недостатність розробок на теоретичному рівні, наявність практичних правових питань та актуальність теми зумовили необхідність теоретичного обґрунтування та внесення науково аргументованих пропозицій, рекомендацій щодо адаптації вітчизняного митного законодавства та подальшого його удосконалення, що стосується уповноваженого економічного оператора.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі морського та митного права Національного університету «Одеська юридична академія» відповідно до плану наукових досліджень «Визначення шляхів підвищення ролі норм морського, митного та інформаційного законодавства для подальшого забезпечення економічної незалежності України у XXI столітті». Воно є частиною роботи університету в рамках загальної тематики «Традиції та новації у сучасній українській державності і правовому житті» (державний реєстраційний номер 0106U004970).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу напрямків сучасної державної митної політики та норм чинного законодавства України, узагальнення практики їх реалізації визначити правовий статус нового суб'єкта митних правовідносин – уповноваженого економічного оператора, охарактеризувати особливості і специфіку його участі у митній сфері та на цій основі розробити науково обґрунтовані пропозиції, і рекомендації, спрямовані на удосконалення законодавства щодо практики діяльності уповноваженого економічного оператора.

Для досягнення поставленої мети основну увагу було приділено вирішенню таких задач:

визначити стан наукових розробок щодо участі в митних правовідносинах в Україні уповноваженого економічного оператора;

встановити передумови та причини введення уповноваженого економічного оператора до суб'єктного складу митних правовідносин в Україні;

виокремити міжнародні стандарти концепції уповноваженого економічного оператора;

визначити особливості реалізації концепції уповноваженого економічного оператора в державах-членах ЄС, в державах СНД і в США, Японії та Китаї;

встановити сутність та особливості правового статусу уповноваженого економічного оператора;

визначити основні критерії набуття правового статусу уповноваженого економічного оператора;

охарактеризувати процедуру набуття правового статусу уповноваженого економічного оператора;

визначити сутність спрощень, що надаються уповноваженому економічному оператору;

встановити причини та охарактеризувати порядок зупинення та анулювання сертифікату уповноваженого економічного оператора;

сформулювати пропозиції та рекомендації щодо удосконалення законодавства стосовно правового статусу уповноваженого економічного оператора.

Об'єктом дослідження є суб'єкти митного права.

Предметом дослідження є уповноважений економічний оператор як суб'єкт митних правовідносин.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить сукупність методів наукового пізнання. В основі методологічної конструкції всієї дисертаційної роботи лежить системний аналіз, який і визначив напрямки дослідження участі уповноваженого економічного оператора в митних правовідносинах. За допомогою логіко-системного методу сформульовано та поглиблено понятійний апарат, якого використано у дослідженні [п. 1.2, р. 3]. Діалектичний метод дозволив дослідити проблеми, пов'язані з визначенням сутності уповноваженого економічного оператора та особливостей його діяльності у різних державах [п.п. 1.1, 2.2, 2.3, 2.4]. Формально-логічний метод використано для аналізу та з'ясування міжнародних стандартів концепції уповноваженого економічного оператора [п. 2.1]. Структурно-функціональний метод допоміг проаналізувати елементи правового статусу уповноваженого економічного оператора [р. 3]. Застосування методів моделювання, аналізу та синтезу дозволило сформулювати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства.

Науково-теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі теорії держави і права, теорії державного управління, адміністративного права і процесу, митного права: В.Б. Авер'янова, С.С. Алексєєва, Ю.П. Битяка, Л.Р. Білої-Тіунової, І.Г. Бережнюка, В.М. Гаращука, Є.В. Гармаша, І.П. Голосниченка, Є.В. Додіна, Н.М. Дукової, С.В. Ківалова, Т.О. Коломосьць, В.К. Колпакова, В.В. Копейчикова, Б.А. Кормича, Н.М. Крестовської, Т.А. Латковської, А.В. Мазура, А.В. Малько, І.В. Міщенко, О.Ф. Скаун, Д.В. Приймаченка, В.В. Прокопенка, Л.Р. Прус, С.С. Терещенка, В.П. Тимошука, І.О. Федотової, В.В. Ченцова та ін.

Нормативною базою дисертації є Конституція України, закони України, постанови Верховної Ради України, міжнародні нормативно-правові акти, яких ратифіковано Україною, укази і розпорядження Президента України, постанови і розпорядження КМ України, нормативно-правові акти

Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України та інших центральних органів виконавчої влади, законодавства інших держав.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практики діяльності у сфері здійснення державної митної справи та публікації у періодичних виданнях і довідкова література.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є першим у вітчизняній адміністративно-правовій та митно-правовій науці монографічним дослідженням правового статусу уповноваженого економічного оператора як суб'єкта митних правовідносин. У результаті здійсненого дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

обґрунтовано існування окремого правового інституту митного права – інституту уповноваженого економічного оператора;

обґрунтовано сутність концепції уповноваженого економічного оператора та її основні стандарти;

надано практичні рекомендації щодо використання в Україні досвіду держав-членів ЄС, держав СНД, США, Японії, Китаю;

обґрунтовано специфіку правового статусу уповноваженого економічного оператора, якою опосередковано особливу його роль у здійсненні митної справи в Україні;

визначено поняття «уповноважений економічний оператор – учасник митних правовідносин» як юридичної особи або фізичної особи-підприємця, яка володіє митною правосуб'єктністю та відповідає визначеним критеріям, та яка є носієм спеціальних прав і обов'язків, що можуть бути реалізованими за наявності відповідного типу сертифіката уповноваженого економічного оператора;

удосконалено:

розуміння процедури набуття статусу уповноваженого економічного оператора шляхом виокремлення стадій її виконання, які характеризуються конкретними строками, суб'єктами, процедурними діями та рішеннями;

розуміння спрощень, що надаються уповноваженому економічному операторові;

визначення поняття «права уповноваженого економічного оператора» як гарантована правом і законом міра можливої або дозволеної поведінки особи-підприємства (спеціального суб'єкта митного права), якої встановлено для задоволення її інтересів та яка забезпечується державою сукупністю правових можливостей, що надаються;

визначення поняття «відповідальність уповноваженого економічного оператора» як виду і міри його обов'язку перетерплювати відповідні негативні наслідки примусового та обмежувального характеру за порушення або неналежне виконання норм права тієї чи іншої галузі, які

застосовуються визначеними органами чи посадовими особами на підставі та в порядку, встановлених законом;

набули подальшого розвитку:

характеристика критеріїв набуття статусу уповноваженого економічного оператора в Україні;

передумови введення уповноваженого економічного оператора до суб'єктів митного права;

пропозиції щодо припинення дії сертифіката уповноваженого економічного оператора та його анулювання як заходів адміністративного примусу;

запропоновано: внесення змін і доповнень до МК України щодо деталізації правового статусу уповноваженого економічного оператора.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані у дисертаційному дослідженні положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для науки адміністративного та митного права та практики діяльності органів доходів і зборів. Результати дослідження можуть бути використаними у:

науково-дослідній сфері – для подальшого розгляду проблем участі уповноваженого економічного оператора в митних правовідносинах;

правотворчій діяльності – при підготовці змін і доповнень до МК України, інших нормативних актів, які регламентують правовий статус уповноваженого економічного оператора;

правозастосовній діяльності – для втілення у правову дійсність концепції уповноваженого економічного оператора та удосконалення умов його участі в митних правовідносинах;

навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін: «Адміністративне право», «Митне право», «Міжнародне митне право», «Суб'єкти митного права України».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на: VI Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених «Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України на сучасному етапі (економіко-управлінські, правові, інформаційно-технічні, гуманітарні аспекти)» (м. Дніпропетровськ, 29 березня 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку права і держави в умовах міжнародних інтеграційних процесів» (м. Дніпропетровськ, 29 листопада 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій ювілею академіка С.В. Ківалова «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16–17 травня 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених «Правова реформа та забезпечення демократизаційних процесів і національних процесів в Україні» (м. Дніпропетровськ, 25 березня 2014 р.), Международной дистанционной

научно-практической конференции (г. Запорожье, 21–22 мая 2014 г.), Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична освіта та юридична наука в Україні: витоки, сучасність, перспективи» (м. Запоріжжя, 16–17 жовтня 2014 р.).

Публікації. Основні теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 6 наукових статтях, яких опубліковано у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, у тому числі – у 2 зарубіжних наукових виданнях, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації обумовлена метою дослідження і складається з переліку умовних скорочень, вступу, 3 розділів, які включають 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 192 сторінки, із них основного тексту – 172 сторінки. Список використаних джерел міститься на 20 сторінках і налічує 176 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, ступінь її наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано його методологію та емпіричну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, визначено особистий внесок здобувача, наведено відомості щодо апробації, структури та обсягу роботи.

Розділ 1 «Участь уповноваженого економічного оператора в державній митній справі» містить два підрозділи, в яких проаналізовано історіографію теми дослідження, передумови та причини впровадження концепції уповноваженого економічного оператора у правову дійсність України. Акцентовано увагу на змінах, які виникли в теорії митного права внаслідок появи інституту уповноваженого економічного оператора.

У **підрозділі 1.1. «Розвиток та сучасний стан наукової думки щодо впровадження концепції уповноваженого економічного оператора в митне законодавство України»** підкреслено, що поява такого суб'єкта митного права, як уповноважений економічний оператор, опосередкована процесами демократизації українського законодавства, тому доктринальне визначення його місця та ролі в державній митній справі знаходиться на початковому етапі. Протягом останніх трьох років здійснено декілька наукових досліджень окремих аспектів сутності концепції уповноваженого економічного оператора, присвячених безпосередньо ролі міжнародних стандартів у правовому регулюванні діяльності уповноважених економічних операторів. Це публікації Л.Р. Прус, О.В. Неліпович, В.В. Долобанько,

І.Г. Бережнюка, І.О. Федотової, А.М. Андрушко, В.О. Сергійчик. Водночас, особливості правового статусу уповноваженого економічного оператора як спеціального суб'єкта митних правовідносин залишаються маловивченими.

З'ясовано, що в юридичній літературі відсутнє єдине бачення місця і ролі уповноваженого економічного оператора. Доведено, що це правове явище можна розглядати як інститут митного права, як суб'єкт митного права зі спеціальним правовим статусом, як особливий адміністративно-правовий режим діяльності суб'єктів митного права.

У *підрозділі 1.2. «Впровадження концепції уповноваженого економічного оператора в Україні»* виявлено, що ключові причини введення концепції уповноваженого економічного оператора в Україні мають політичний характер (відображення пріоритетних напрямків політики у сфері державної митної справи; розширення стимулюючих заходів державної митної політики; демонстрація готовності України до послідовної реалізації економічної політики як щодо сприяння надходження іноземних товарів на національний ринок, так і щодо безперешкодного поширення українських товарів на зарубіжних ринках). Встановлено, що передумовами впровадження концепції уповноваженого економічного оператора в Україні є механізми визначення підприємств-резидентів, для яких встановлювалися спрощені митні процедури, та до товарів і транспортних засобів яких встановлювався спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення.

Виокремлено етапи впровадження концепції уповноваженого економічного оператора в Україні: використання прототипних систем надання митних пільг добросовісним підприємствам (1991 – 2012); закріплення нормативної основи для впровадження концепції уповноваженого економічного оператора (2012); створення фактичних та нормативних засад для втілення концепції уповноваженого економічного оператора (з 2012 р. і до теперішнього часу).

Визначено основні зміни у здійсненні державної митної справи, які виникли внаслідок введення уповноваженого економічного оператора. По-перше, це стосується форм взаємодії фіскальних органів з іншими учасниками митних відносин. Обґрунтовано, що відносини, які складаються між уповноваженим економічним оператором та органом доходів і зборів – це вертикальні адміністративно-правові відносини, яким притаманні реординаційні зв'язки. По-друге, зміна суб'єктного складу митного права. На основі синтезу доктринальних підходів до градації суб'єктного складу митного права запропоновано їх нову класифікацію. Так, на основі поєднання критеріїв наявності державно-владних повноважень, правового статусу та виконуваних функцій суб'єктів митного права класифіковано на: загальних суб'єктів митного права, які, у свою чергу, поділяються на суб'єктів, яких наділено державно-владними повноваженнями (фіскальні органи; інші

органи держави, які не належать до системи фіскальних органів, але мають державно-владні повноваження у галузі державної митної справи), та тих, що їх не мають (фізичні та юридичні особи); спеціальні суб'єкти митного права (суб'єкти, яких наділено дипломатичним імунітетом, суб'єкти митного посередництва та уповноважений економічний оператор); допоміжні суб'єкти митного права (перекладач, експерт, поняті тощо).

Обґрунтовано, що уповноважений економічний оператор відрізняється від суб'єктів митного посередництва рядом ознак, серед яких: процедура набуття правового статусу, місце і роль у здійсненні державної митної справи, правовий інтерес та підстави участі у митних правовідносинах.

Розділ 2 «Характеристика правового статусу уповноваженого економічного оператора» містить п'ять підрозділів, в яких проаналізовано особливості правового статусу уповноваженого економічного оператора, критерії та процедуру його набуття. Акцентовано увагу на спрощеннях, яких отримує уповноважений економічний оператор.

У підрозділі 2.1. «Сутність правового статусу уповноваженого економічного оператора» обґрунтовано, що уповноважений економічний оператор володіє цілісним правовим статусом, який містить: загальний правовий статус особи – підприємства, галузевий статус підприємства в рамках митного права та спеціальний статус, опосередкований концепцією уповноваженого економічного оператора. Кожна складова єдиного правового статусу уповноваженого економічного оператора містить сукупність визначених прав, обов'язків, гарантій та особливостей юридичної відповідальності.

Встановлено, що спеціальна правосуб'єктність уповноваженого економічного оператора характеризується такими положеннями: може виникати лише за наявності в особи загальної та галузевої правосуб'єктності; не є безстроковою; містить сукупність чітко визначених можливостей та порядок їх реалізації, тобто встановлено певні її межі; характеризується визначеною фактичною, нормативною та процедурною передумовами виникнення.

Охарактеризовано сутність поняття «права уповноваженого економічного оператора» як гарантовану законом міру можливої або дозволеної поведінки підприємства у сфері державної митної справи, яка забезпечується відповідними діями фіскальних органів. Враховуючи сутність концепції уповноваженого економічного оператора, можна стверджувати, що сукупність загальних прав (як суб'єкта митного права) та спеціальних прав (прав на митні спрощення) буде утворювати єдиний елемент його правового статусу.

Визначено, що «обов'язки уповноваженого економічного оператора» – це встановлені державою вимоги до діяльності уповноваженого економічного оператора, що офіційно закріплюють міру його необхідної

поведінки у сфері здійснення державної митної справи. Хоча в законодавстві України немає точної вказівки на більшість обов'язків уповноваженого економічного оператора, проте, на основі узагальнення нормативно-правового матеріалу можна виокремити такі: обов'язок дотримання процедурних умов надання статусу уповноваженого економічного оператора; обов'язок дотримання нормативних умов надання статусу уповноваженого економічного оператора; обов'язки, кореспондовані правами (у процесі реалізації права на спрощення та реалізації права на зайняття визначеними видами діяльності).

Встановлено, що під юридичною відповідальністю уповноваженого економічного оператора слід розуміти вид і міру його обов'язку зазнавати відповідних негативних наслідків примусового та обмежувального характеру за порушення або неналежне виконання норм права, які накладаються визначеними органами чи посадовими особами на підставі та в порядку, встановлених законом. Як і будь-який суб'єкт права, уповноважений економічний оператор у разі порушення закону притягується до визначеного виду юридичної відповідальності: кримінальної, адміністративної, цивільної, господарської, фінансової тощо.

У підрозділі 2.2. «Критерії для отримання статусу уповноваженого економічного оператора» детально розглянуто кожен із критеріїв, яким має відповідати кандидат на отримання статусу уповноваженого економічного оператора в Україні. Акцентовано увагу на відсутності диференціації критеріїв у залежності від обраного типу сертифікату, що є значним недоліком у популяризації статусу уповноваженого економічного оператора в Україні.

Визначено, що відповідний підзаконний акт, який деталізуватиме та роз'яснюватиме критерії набуття статусу уповноваженого економічного оператора на теперішній час існує у формі Проекту наказу Міністерства доходів і зборів України від 06.06.2012 р. «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки відомостей, заявлених підприємством, для отримання статусу уповноваженого економічного оператора», що також негативно впливає на процес реалізації концепції уповноваженого економічного оператора в Україні.

У підрозділі 2.3. «Процедура набуття статусу уповноваженого економічного оператора» обґрунтовано, що процедура набуття статусу уповноваженого економічного оператора є дозвольно-реєстраційною і визначається як регламентований нормами права порядок дій у сфері регулювання державної митної справи, спрямований на отримання спеціального статусу. Виокремлено такі стадії процедури набуття статусу уповноваженого економічного оператора, як: 1) подання до відповідного органу доходів і зборів заяви; 2) перевірка й оцінка наданих відомостей

уповноваженими органами доходів і зборів; 3) надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора.

Установлено, що стадія подання до відповідного органу доходів і зборів заяви складається з таких етапів: звернення із заявою до відповідного органу доходів і зборів (заповнення заяви відповідної форми та надання додаткових відомостей); здійснення підприємством самооцінки (безпосереднє здійснення заявником перевірки підприємства та фіксація результатів самооцінки у відповідній анкеті); прийняття заяви до розгляду відповідним органом доходів і зборів (подання відповідному підрозділу митниці відповідних документів та реєстрація відповідним підрозділом митниці поданих документів).

Установлено, що стадія перевірки й оцінки наданих відомостей органами доходів і зборів включає етап перевірки відомостей митницею (створення відповідної комісії у митниці та опрацювання поданих документів; проведення засідання комісії; проведення попередньої (фізичної та документальної) перевірки заявлених підприємством відомостей; оформлення акта перевірки комісією та його надсилання заявникові; розгляд комісією зауважень та коментарів, поданих заявником до акта перевірки, та підготовка висновку митниці; надсилання до ДФС України електронних копій документів) та етап перевірки відомостей ДФС України (розгляд отриманих від митниці документів уповноваженою особою ДФС України та прийняття рішення; відправлення прийнятого рішення до відповідної митниці).

Установлено, що стадія надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора складається з таких етапів: видання відповідного наказу щодо отримання статусу (підготовка проекту наказу секретарем комісії; підготовка і надіслання заявникові листа про надання йому статусу уповноваженого економічного оператора; видача заявникові сертифікату) та включення підприємства до Єдиного реєстру (внесення відповідних даних про підприємство до реєстру; видача відповідного сертифіката).

У **підрозділі 2.4. «Спрощення, що надаються уповноваженому економічному операторові»** виокремлено підходи до розуміння права уповноваженого економічного оператора на спрощення у залежності від обрання вихідного його значення типу «пільги», «спеціальне спрощення», «спеціальна перевага».

Визначено, що митне законодавство не розкриває поняття «спеціальне спрощення» або «спеціальна перевага». Спеціальні спрощення є частиною митних спрощень (переваг). Під митним спрощенням для уповноваженого економічного оператора розуміється право на вчинення митних операцій з використанням пільг, тобто механізм доповнення основних прав економічного оператора специфічними можливостями юридичного характеру. Таким чином, існуючі митні спрощення умовно можна поділити

на дві групи. До першої групи належать ті, яких може отримати будь-який учасник митних відносин, що дотримується вимог митного законодавства. До другої групи належать митні спрощення, які можуть бути надані лише уповноваженому економічному операторові, і в митному законодавстві України їх називають спеціальними спрощеннями.

У *підрозділі 2.5. «Зупинення та анулювання статусу уповноваженого економічного оператора»* детально розглянуто підстави зупинення та припинення дії сертифікату уповноваженого економічного оператора в Україні.

Констатовано недосконалість формулювання такої підстави зупинення дії сертифікату уповноваженого економічного оператора як притягнення керівників підприємства, його засновників, акціонерів – фізичних осіб, які володіють контрольним пакетом акцій, до кримінальної відповідальності за визначені групи злочинів. Притягнення до відповідальності не означає, що суд винесе обвинувальний вирок. Так, є можливим закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи. Проте, у будь-якому із зазначених випадків дія сертифікату зупиняється до набрання законної сили вирок суду, що уже несе обтяжливі наслідки для уповноваженого економічного оператора.

Визначено відмінності між переоформленням сертифіката та видачею його дубліката у рамках дослідження такої підстави зупинення дії сертифікату уповноваженого економічного оператора, як невиконання обов'язку щодо інформування відповідного органу доходів і зборів про зміну відомостей, заявлених ним для отримання статусу. Коли мова йде про переоформлення, то юридичною підставою є зміна відомостей, а новому сертифікату присвоюється інший номер. Що стосується видачі дубліката, то юридичною підставою є втрата чи пошкодження, а дублікату сертифіката уповноваженого економічного оператора присвоюється номер оригінала, замість якого його видано (із зазначенням у правому верхньому куті «Дублікат»). Всі інші положення щодо переоформлення та видачі дубліката є ідентичними.

Розділ 3 «Міжнародний досвід впровадження концепції уповноваженого економічного оператора» містить чотири підрозділи, в яких проаналізовано міжнародні стандарти концепції уповноваженого економічного оператора та умови її виникнення. Акцентовано увагу на особливостях регулювання інституту уповноваженого економічного оператора та досвіду його впровадження в державах ЄС, СНД, а також у США, Японії та Китаї.

У *підрозділі 3.1. «Міжнародні стандарти діяльності уповноваженого економічного оператора»* визначено, що прототипом інституту уповноваженого економічного оператора є інститут уповноважених осіб, якого закріплено Міжнародною конвенцією про спрощення і гармонізацію

митних процедур. Умови суспільного розвитку в період прийняття цього міжнародно-правового акта потребували нового підходу до врегулювання митних відносин. Положення Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур не тільки надали додаткові переваги визначеним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД), але й створили підґрунтя для подальшого розвитку їх взаємовідносин із митними органами.

Обґрунтовано, що концепція уповноваженого економічного оператора сформувалася внаслідок досягнення мети щодо підвищення рівня безпеки у ланцюзі поставок товарів та забезпечення його комплексного управління, тобто встановлення нового виду управління ланцюгом поставок інтегрованого управління. Основні стандарти концепції викладено в Рамкових стандартах безпеки та полегшення міжнародної торгівлі у 2005 р.

Встановлено основні міжнародно-правові джерела регулювання діяльності уповноваженого економічного оператора: Рамкові стандарти безпеки та полегшення міжнародної торгівлі, Переглянута Кіотська Конвенція, Угода щодо спрощення процедур торгівлі, Керівництво за угодами про взаємне визнання. Поширення та вироблення нових стандартів концепції уповноваженого економічного оператора безпосередньо здійснює Всесвітня митна організація (далі – ВМО), яка організовує: міністерські конференції, міжнародні конгреси, семінари, форуми, видання Збірника програм уповноваженого економічного оператора тощо.

У підрозділі 3.2. «Реалізація концепції уповноваженого економічного оператора у країнах ЄС» установлено, що концепція уповноваженого економічного оператора в рамках ЄС значною мірою випереджає установлені міжнародні стандарти ЄС і є юридично обов'язковою для всіх держав-членів співтовариства. Незважаючи на бажання держав-членів союзу зберегти суверенітет у регулюванні митних відносин, компетентні органи ЄС запровадили нову модель діяльності уповноваженого економічного оператора, яка є еталоном для всієї міжнародної спільноти.

Визначено, що інститут уповноваженого економічного оператора в ЄС діє на основі Резолюції Ради ЄС 648/2005, Резолюції Комісії ЄС 1875/2006, технічних регламентів TAXUD 2006/1450, 1452/2006, 197/2010, МК ЄС, програми уповноваженого економічного оператора та національного законодавства країн-членів ЄС. Для легітимного впровадження концепції уповноваженого економічного оператора в ЄС було використано пілотний проект, який відіграв ключову роль у цьому процесі.

Виокремлено положення законодавства ЄС стосовно інституту уповноваженого економічного оператора, які слушно було б імплементувати до вітчизняного митного законодавства, зокрема, це: диференціація критеріїв набуття статусу уповноваженого економічного оператора в залежності

від виду сертифікату, на який претендує підприємство; можливість надання окремих спрощень здійснення митних процедур підприємствам, які не мають статусу уповноваженого економічного оператора, проте відповідають частині вимог його набуття; надання спрощень при транзитних переміщеннях товарів (у тому числі, запровадження статусу уповноваженого вантажовідправника та вантажоодержувача); встановлення механізмів повторного звернення щодо можливості набуття статусу уповноваженого економічного оператора для підприємств, які його втратили.

Акцентовано увагу на змінах у регулюванні інституту уповноваженого економічного оператора, яких закріплено новим Митним Кодексом ЄС (далі – МК ЄС), що набуває чинності у 2016 р. та значною мірою розширює можливості для підприємств, яким надаються визначені спрощення, і визначає нові критерії, яким вони мають відповідати.

У підрозділі 3.3. «Реалізація концепції уповноваженого економічного оператора в країнах СНД» визначено, що концепція уповноваженого економічного оператора є новелою у митному законодавстві держав СНД, що обумовлено рівнем правової культури та нерозвиненістю механізмів правового регулювання митних відносин.

Установлено неможливість характеристики впровадження уповноваженого економічного оператора в рамках ЄврАзЕС як єдиного та комплексного процесу. Держави-учасниці союзу встановлюють власні національні стандарти, які змістовно відрізняються один від одного. Відсутність єдиної програми уповноваженого економічного оператора є переконливим доказом цього. Акредитація свідоцтва уповноваженого економічного оператора, виданого національними органами скоріше нагадує угоду про взаємне визнання, а не про створення єдиного підходу в регулюванні інституту уповноваженого економічного оператора. Все ж необхідно констатувати певний успіх у втіленні розглядуваної концепції в державах-членах ЄврАзЕС у порівнянні з іншими країнами СНД.

Зазначено, що у Вірменії, Азербайджані, Грузії, Киргизстані, Молдові, Таджикистані затверджено програми щодо впровадження концепції уповноваженого економічного оператора, які відповідають міжнародним стандартам та мають на меті взаємне визнання цього статусу.

У підрозділі 3.4. «Реалізація концепції уповноваженого економічного оператора в США, Японії, Китаї» встановлено, що в США після теракту 11 вересня 2001 р. було прийнято першу програму уповноваженого економічного оператора – Customs Trade Partnership Against Terrorism, C-TPAT. Метою та одночасно особливістю C-TPAT є забезпечення ефективного контролю за ланцюгами поставок та зосередження заходів контролю на учасниках ЗЕД, діяльність яких не є сертифікованою, а отже і не заслуговує на довіру. Крім того, у США діють такі програми уповноваженого економічного оператора, як The Free and Secure Trade

(FAST) та Partners in Protection (PIP). Акцентовано увагу на реалізації механізму взаємного визнання програм щодо забезпечення безпеки ланцюга поставок та його інтегрованого управління США та ЄС. Митна служба США управляє програмою С-ТРАТ, яка визнається як еквівалент програми ЄС Уповноважений економічний оператор.

Встановлено, що серед країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які досягли значних успіхів у процесі впровадження концепції уповноваженого економічного оператора особливе місце належить Китаю та Японії. Визначено за необхідне запозичення досвіду Японії щодо затвердження логотипу уповноваженого економічного оператора. Надання подібного знаку дотримання стандартів безпеки та спрощення митних процедур уповноваженим економічним операторам в Україні, безумовно, позитивно відобразиться на їх діловій репутації, на покращанні взаємовідносин із державними та іноземними фіскальними органами, підвищенні ефективності здійснення ЗЕД.

Розглянуто нову систему митних правил щодо діяльності уповноважених економічних операторів у Китаї – Customs Interim Measures on Enterprise Credit Management. Визначено особливості правового статусу уповноваженого економічного оператора в Гонконгу, де з 2012 р. діє власна Hong Kong Authorized Economic Operator (AEO) Programme.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** сформульовано найбільш суттєві результати й положення дослідження, наведено теоретичні узагальнення та визначено шляхи удосконалення правового регулювання участі уповноваженого економічного оператора у митних правовідносинах.

1. Обґрунтовано існування правового інституту митного права – інституту уповноваженого економічного оператора та визначено його особливості. По-перше, він є міжгалузевим, оскільки норми, які належать до цього інституту, регулюють різні види суспільних відносин: норми адміністративного права визначають статус і повноваження Міністерства органів і зборів; норми господарського права регулюють діяльність юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; норми митного права встановлюють спеціальні засади участі у митних правовідносинах. По-друге, має складний характер, тому що містить у собі як норми міжнародного митного права, так і норми національного законодавства. По-третє, за функціями регулювання норми цього інституту є значною мірою регулятивними, хоча деякі з них є охоронними.

2. Виявлено особливості впровадження концепції уповноваженого економічного оператора в митне законодавство України: 1) її передумовами

є механізми визначення підприємств-резидентів, для яких встановлювалися спрощені митні процедури, та до товарів і транспортних засобів яких встановлювався спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення; 2) її ключовими причинами впровадження є: відображення пріоритетних напрямків політики у сфері державної митної справи; розширення стимулюючих заходів державної митної політики; демонстрація готовності України до послідовної реалізації економічної політики як щодо сприяння надходження іноземних товарів на національний ринок, так і щодо безперешкодного поширення українських товарів на зарубіжних ринках; 3) етапами її впровадження є: використання прототипних систем надання митних пільг добросовісним підприємствам (1991–2012); закріплення нормативної основи для впровадження концепції уповноваженого економічного оператора (2012); створення фактичних та нормативних засад для втілення концепції уповноваженого економічного оператора (2012 р. – теперішній час).

3. Обґрунтовано концептуальні зміни в теорії митного права, які викликані впровадженням концепції уповноваженого економічного оператора в митне законодавство України: 1) зміна принципів взаємодії фіскальних органів з іншими суб'єктами митного права; 2) виникнення вертикальних адміністративних відносин, яким притаманні реординаційні зв'язки у сфері здійснення митної справи; 3) поява нового спеціального суб'єкта митного права, що опосередковано: спеціальною процедурою набуття цього статусу; встановленим переліком критеріїв, яким має відповідати уповноважений економічний оператор; специфікою правового статусу; наявністю права на спеціальні спрощення; застосуванням спеціальних заходів адміністративного примусу; 4) зміна митної політики України, поява нових напрямків подальшого реформування державної митної справи.

4. Виокремлено пріоритетні напрямки розвитку концепції уповноваженого економічного оператора, основним із яких є взаємне визнання сертифікатів уповноваженого економічного оператора суверенними державами. Встановлено, що втілення концепції уповноваженого економічного оператора в національне законодавство однією державою не означає автоматичного визнання нею правозастосовних положень щодо уповноваженого економічного оператора, яких прийнято іншою державою. Вибір спрощень та їх межі, підстави та процедура набуття статусу, критерії для окреслення можливих кандидатів, вид та дія сертифікату уповноваженого економічного оператора, правовий статус тощо – усі ці положення встановлюються конкретною державою в залежності від сукупності різного роду підстав. Всі ці обставини потребують укладення угод про взаємне визнання статусу уповноваженого економічного оператора.

5. Визначено, що концепція уповноваженого економічного оператора у рамках ЄС значною мірою випереджає установлені міжнародні стандарти. Незважаючи на бажання держав-членів союзу зберегти суверенітет у регулюванні митних відносин, компетентні органи ЄС запровадили нову модель діяльності уповноваженого економічного оператора, яка є еталоном для всієї міжнародної спільноти. Корисним досвідом ЄС, яким може скористатися Україна при втіленні концепції уповноваженого економічного оператора є: створення власної національної моделі партнерства бізнесу та фіскальних органів; утворення проектної групи із представників усіх зацікавлених сторін та незалежних експертів; проведення пілотного проекту щодо впровадження інституту уповноваженого економічного оператора.

6. Обґрунтовано, що для України актуальним є запозичення практики ЄврАзЕС щодо використання перехідних положень на відповідний термін при впровадженні концепції уповноваженого економічного оператора. Критерії, яких закріплено діючим МК України, можуть використовуватися з 2017 р., а до того часу їх можна спростити так: здійснення ЗЕД протягом не менше 2 років до дня звернення до митниці із заявою про надання статусу уповноваженого економічного оператора; відсутність на день звернення до митниці невиконаного зобов'язання із сплати митних платежів та заборгованості відповідно до податкового законодавства, а за наявності – внесення гарантійної суми на рахунок ДФС, сума якої становить двократний розмір заборгованості; відсутність протягом року до дня звернення до митниці фактів притягнення посадових осіб підприємства до адміністративної відповідальності за порушення митних правил за ст. ст. 472, 482 – 485 МК України; наявність такої системи обліку товарів, яка дає змогу порівнювати документи та відомості, що надаються органам доходів і зборів при здійсненні митного контролю та митного оформлення, з документами і відомостями про провадження господарської діяльності.

7. Визначено за необхідне запозичення досвіду Японії щодо затвердження логотипу уповноваженого економічного оператора, що позитивно відобразиться на діловій репутації уповноважених економічних операторів України, покращанні взаємовідносин із державними та міжнародними фіскальними органами, підвищенні ефективності організації ЗЕД. Аналогічно корисним для України є досвід Китаю щодо призначення спеціальних посадових осіб, які допомагають компаніям і координують вирішення митних питань. Ця норма сприймається як додаткова перевага при отриманні статусу уповноваженого економічного оператора.

8. Обґрунтовано, що правовий статус уповноваженого економічного оператора може розглядатися у широкому та у вузькому розумінні. У широкому розумінні мова йде про права й обов'язки, якими наділяються, та які відповідно покладаються на усіх осіб, що отримали цей статус. У вузькому розумінні – правовий статус уповноваженого економічного

оператора того чи іншого виду, в залежності від отриманого типу сертифіката: на спрощення митних процедур; щодо надійності і безпеки; на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки.

9. Визначено, що процедура набуття статусу уповноваженого економічного оператора – це регламентований нормами права порядок дій у сфері регулювання державної митної справи, спрямований на отримання спеціального статусу, який включає такі стадії: 1) подання заяви до відповідного органу доходів і зборів; 2) перевірка й оцінка наданих відомостей уповноваженими органами доходів і зборів; 3) надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора. На основі притаманних цій процедурі ознак її можна зарахувати до дозвільних формалізованих адміністративних процедур.

10. Обґрунтовано специфіку наявного в уповноваженого економічного оператора права на спеціальне спрощення, яке наділяє підприємство так званим «рівнем довіри» порівняно з іншими учасниками митних правовідносин, оптимізуючи тим самим його діяльність, переводячи її в іншу площину. Реалізація права на спеціальне спрощення передбачає, що: 1) визначений суб'єкт митного права може користуватися лише тими спрощеннями, яких передбачено законом; 2) спеціальні спрощення застосовуються лише тоді, коли уповноважений економічний оператор є декларантом, або відповідні митні формальності від його імені здійснює уповноважена ним особа; 3) спеціальні спрощення, надані зазначеному суб'єкту, можуть реалізовуватися лише у межах території, на якій визнається наданий йому сертифікат (тобто обов'язок щодо реалізації спеціальних спрощень виникає лише у тих митних органів, національне законодавство яких визнає визначений сертифікат уповноваженого економічного оператора).

11. Обґрунтовано, що і зупинення, і анулювання сертифікату уповноваженого економічного оператора є заходами адміністративного примусу, яким притаманні ознаки адміністративно-господарських санкцій організаційного характеру. Після анулювання сертифікату уповноваженого економічного оператора логічно припустити, що надалі підприємство отримає можливість знову пройти процедуру набуття розглядуваного статусу. Однак, умови повторного звернення для отримання сертифіката уповноваженого економічного оператора не прописані у митному законодавстві.

12. Запропоновано:

1) внести зміни до МК України;

а) доповнити главу 2 МК України статтею «Програма уповноваженого економічного оператора» такого змісту:

«1. Програма уповноваженого економічного оператора – це спільно підготовлена угода про партнерство між органом доходів і зборів та

підприємством, яка містить документально зафіксовані заходи щодо підвищення безпеки та спрощення торгівлі. Обов'язковою умовою чинності угоди є визначений перелік процедур, яких спрямовано на перевірку виконання сторонами своїх обов'язків.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, визначає порядок укладення програми уповноваженого економічного оператора»;

б) систематизувати обов'язки уповноваженого економічного оператора на: обов'язки дотримання процедурних умов надання статусу уповноваженого економічного оператора; обов'язки дотримання нормативних умов надання статусу уповноваженого економічного оператора; обов'язки, кореспондовані правами (у процесі реалізації права на спрощення та реалізації права на зайняття визначеними видами діяльності), яких передбачено п. 12 ст. 12, ст. 14, главами – 61 (п. 1 ст. 424, ст. ст. 427–429), 63 (п. 1 ст. 437, ст. ст. 439–441), 64 (п. 1 ст. 442, ст. ст. 445, 446) МК України в одній статті з відповідною назвою у главі 2;

в) доповнити ст. 13 МК України п. 14 такого змісту: «у разі порушення умов отримання та використання сертифікату уповноваженого економічного оператора, до його власника можуть застосовуватися такі заходи адміністративного примусу, як зупинення дії сертифікату та його анулювання»;

г) внести зміни до п. 5 ч. 1 ст. 16 МК України замінивши, конструкцію «порушення заявником митних правил» на конструкцію «порушення керівником заявника, його засновником, акціонером – фізичною особою, яка володіє контрольним пакетом акцій митного законодавства»;

2) прийняти центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику:

Порядок про надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора;

Порядок видачі сертифікату уповноваженого економічного оператора;

Порядок та критерії оцінки відомостей, заявлених підприємством, для отримання статусу уповноваженого економічного оператора;

Порядок участі представників фіскальних органів у діяльності підприємств для реалізації концепції уповноваженого економічного оператора;

Програму України «Уповноважений економічний оператор»;

Порядок проведення пілотного проекту «Уповноважений економічний оператор»;

Наказ про затвердження логотипу уповноваженого економічного оператора в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Білоус-Осінь Т.І. Місце уповноваженого економічного оператора серед суб'єктів митного права України / Т.І. Білоус-Осінь // Митна справа. – 2013. – № 5. – С. 121–126.
2. Білоус-Осінь Т.І. Причины и предпосылки введения уполномоченного экономического оператора в Украине / Т.И. Билюс-Осинь // Закон и жизнь. – 2014. – № 2 (2). – С. 14–18.
3. Білоус-Осінь Т.І. Процедура набуття статусу уповноваженого економічного оператора / Т.І. Білоус-Осінь // Митна справа. – 2014. – № 2. – С. 53–58.
4. Білоус-Осінь Т.І. Процес становлення уповноваженого економічного оператора як суб'єкта митного права: міжнародний досвід / Т.І. Білоус-Осінь // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 2(8) – С. 181–190.
5. Білоус-Осінь Т.І. Права уповноваженого економічного оператора як елемент його правового статусу / Т.І. Білоус-Осінь // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2014. – № 3. – С. 79–92.
6. Білоус-Осінь Т.І. Місце уповноваженого економічного оператора в ланцюзі поставок товарів / Т.І. Білоус-Осінь // Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – № 3. – С. 188–194.
7. Білоус-Осінь Т.І. Набуття статусу уповноваженого економічного оператора / Т.І. Білоус-Осінь // Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України на сучасному етапі : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених (м. Дніпропетровськ, 29 березня 2013 р.). – Дніпропетровськ : Академія митної служби України. – 2013. – Т. 2. – С. 74–76.
8. Білоус-Осінь Т.І. Передумови введення інституту уповноваженого економічного оператора в Україні / Т.І. Білоус-Осінь // Актуальні проблеми розвитку права і держави в умовах міжнародних інтеграційних процесів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 29 листопада 2013 р.). – Дніпропетровськ : Академія митної служби України. – 2013. – С. 208–210.
9. Білоус-Осінь Т.І. Деліктні аспекти набуття статусу уповноваженого оператора / Т.І. Білоус-Осінь // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею академіка С.В. Ківалова (м. Одеса, 16–17 травня 2014 р.): у 2 т. Т. 2. / відп. ред. В.М. Дрьомін. – О. : Юрид. л-ра, 2014. – С. 362–365.
10. Білоус-Осінь Т.І. Критерії отримання сертифікату уповноваженого економічного оператора / Т.І. Білоус-Осінь // Правова реформа та забезпечення

демократизаційних процесів і національних процесів в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених (м. Дніпропетровськ, 25 березня 2014 р.). – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2014. – С. 50–51.

11. Білоус-Осинь Т.И. Ответственность уполномоченного экономического оператора / Т.И. Білоус-Осинь // Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития : тезисы докл. междунар. дистанц. науч.-практ. конф. (г. Запорожье, 21–22 мая 2014 г.). – Запорожье : ЗНУ, 2014. – С. 43–47.

12. Білоус-Осинь Т.І. Обов'язки уповноваженого економічного оператора як елемент його правового статусу / Т.І. Білоус-Осинь // Юридична освіта та юридична наука в Україні: витоки, сучасність, перспективи : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 16–17 жовтня 2014 р.) / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – С. 48–50.

АНОТАЦІЯ

Білоус-Осинь Т.І. Концепція уповноваженого економічного оператора в митному законодавстві – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидати юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2015.

Дисертація є науковим дослідженням використання концепції уповноваженого економічного оператора в митному законодавстві. Проаналізовано міжнародні стандарти діяльності уповноваженого економічного оператора. Досліджено засади участі уповноваженого економічного оператора в державній митній справі, виявлено їх недоліки та запропоновано шляхи усунення. Визначено зміст прийнятої для пізнання особливостей спеціальної ролі уповноваженого економічного оператора дефініції «правовий статус уповноваженого економічного оператора», її місце в категоріально-понятійному апараті митного права.

Встановлено, що концепція уповноваженого економічного оператора сформувалася внаслідок вирішення завдання щодо рівня безпеки у ланцюзі поставок товарів та забезпечення його комплексного управління, тобто встановлення нового виду управління ланцюгом поставок інтегрованого управління, яке має здійснювати уповноважений економічний оператор.

Обґрунтовано, що для практичного впровадження інституту уповноваженого економічного оператора в Україні є необхідними: розробка власної національної моделі партнерства бізнесу та фіскальних органів; здійснення пілотного проекту реалізації концепції уповноваженого економічного оператора; використання перехідних положень на відповідний

термін при впровадженні концепції; затвердження національної програми та логотипу уповноваженого економічного оператора; призначення спеціальних посадових осіб фіскальних органів для допомоги компаніям та координування їх діяльності для отримання статусу уповноваженого економічного оператора.

Ключові слова: уповноважений економічний оператор, інститут митного права, спеціальний суб'єкт митного права, спеціальне спрощення, правовий статус, взаємне визнання, сертифікат.

АННОТАЦИЯ

Билоус-Осинь Т.И. Концепция уполномоченного экономического оператора в таможенном законодательстве – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2015.

Диссертация является научным исследованием использования концепции уполномоченного экономического оператора в таможенном законодательстве. Проанализированы международные стандарты деятельности уполномоченного экономического оператора. Исследованы основы участия уполномоченного экономического оператора в государственном таможенном деле, выявлены их недостатки и предложены пути устранения. Определены содержание дефиниции «правовой статус уполномоченного экономического оператора», ее место в категориально-понятийном аппарате таможенного права, принятой для познания особенностей специальной роли уполномоченного экономического оператора.

Установлено, что концепция уполномоченного экономического оператора сформировалась в результате решения задачи по повышению уровня безопасности в цепи поставок товаров и обеспечения его комплексного управления, то есть установлении нового вида управления цепью поставок интегрированного управления, которое призван осуществлять уполномоченный экономический оператор. Обозначены приоритетные направления развития концепции уполномоченного экономического оператора, основным из которых является взаимное признание сертификатов уполномоченного экономического оператора суверенными государствами.

Обоснована специфика имеющегося у уполномоченного экономического оператора права на специальное упрощение, которое наделяет предприятие так называемым «уровнем доверия» по сравнению

с другими участниками таможенных правоотношений, оптимизируя тем самым его деятельность, переводя ее в другую плоскость.

Выделены концептуальные изменения в теории таможенного права, вызванные внедрением концепции уполномоченного экономического оператора в Украине. Во-первых, это касается изменения принципов взаимодействия фискальных органов с другими субъектами таможенного права, так как отношения уполномоченного экономического оператора с фискальными органами можно охарактеризовать как вертикальные административные отношения, которым присущи реординационные связи. Во-вторых, можно констатировать появление нового специального субъекта таможенного права. В-третьих, изменилась таможенная политика Украины, наметились новые направления дальнейшего реформирования государственного таможенного дела.

Обосновано, что для практического внедрения института уполномоченного экономического оператора в Украине необходимо: разработать собственную национальную модель партнерства бизнеса и фискальных органов; осуществить пилотный проект реализации концепции уполномоченного экономического оператора; использовать переходные положения на соответствующий срок при внедрении концепции; утвердить национальную программу и логотип уполномоченного экономического оператора; назначить специальных должностных лиц фискальных органов, которые будут помогать компаниям, и координировать их деятельность для получения статуса уполномоченного экономического оператора.

Акцентируется внимание на необходимости расширения правоспособности уполномоченного экономического оператора.

Ключевые слова: уполномоченный экономический оператор, институт таможенного права, специальный субъект таможенного права, специальное упрощение, правовой статус, взаимное признание, сертификат.

SUMMARY

Bilous-Osin' T.I. – The concept of authorized economic operator in customs legislation – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of juridical sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; finance; information law. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2015.

The dissertation is a scientific research about using the concept of authorized economic operator in customs legislation. In the dissertation were analyzed international standards of authorized economic operator. Also were research foundations of participation authorized economic operator in state customs practice, found their failing and the ways of elimination. Defined the meaning of the category «legal status of authorized economic operator», its

place in the terminology of customs law which is acceptable for cognition special characteristics of special role of authorized economic operator.

Established that the concept of authorized economic operator formed as a result of the task to improve the safety level in the chain of supply of goods and ensuring its integrated management, its establishment a new type of supply chain management integrated management, which realize by the authorized economic operator.

Proved that the practical implementation of institution authorized economic operator in Ukraine require: develop own national model of partnership business and fiscal authorities; to conduct a pilot project of the concept of authorized economic operator; using transitional arrangements for the corresponding period in the implementation of the concept; adopt a national program and logotype of authorized economic operator; appoint special officers fiscal authorities to assist companies and coordinate their activities to become authorized economic operator.

Keywords: authorized economic operator, the institution of customs law, customs law special subject, special facilitation, legal status, mutual recognition, certificate.

Підписано до друку 01.10.2015.
Формат 60х90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ПП «Фенікс»
Свідectво суб'єкта видавничої справи ДК У№ 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.